

EWA KORPYSZ* – WARSZAWA

**ZWYCIĘZCA. PRYMAS DLA KOŚCIOŁA I OJCZYZNY.
WYSTAWA W MUZEUM ARCHIDIECEZJI WARSZAWSKIEJ
11 IX – 21 XI 2021 ROK**

W dniu 11 września, w przeddzień uroczystej beatyfikacji kardynała Stefana Wyszyńskiego, w Muzeum Archidiecezji Warszawskiej otwarto wystawę zatytułowaną *Zwycięzca. Prymas dla Kościoła i Ojczyzny*, poświęconą życiu i działalności tego niezwykłego duszpasterza, patrioty, męża stanu. Pokaz został przygotowany przez Instytut Dziedzictwa Myśli Narodowej im. Romana Dmowskiego i Ignacego Jana Paderewskiego oraz Muzeum Archidiecezji Warszawskiej. Realizacja wystawy była możliwa dzięki życzliwości i zaangażowaniu wielu ludzi i instytucji. Fotografie zostały użyczone przez Instytut Prymasowski Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Centrum Myśli Jana Pawła II w Warszawie, Narodowe Archiwum Cyfrowe oraz Polonę. Archiwalia i pamiątki związane z prymasem udostępniły instytucje: Archiwum Archidiecezjalne Warszawskie, Instytut Prymasa Wyszyńskiego, Instytut Pamięci Narodowej, Archiwum Dzieduszyckich w Zarzeczcu i Muzeum Archidiecezji Warszawskiej.

Intencją organizatorów wystawy było przypomnienie sylwetki Prymasa Tysiąclecia poprzez ukazanie głównych obszarów jego działalności – posługi w Kościele oraz służby Ojczyźnie. Cel ten autorzy osiągnęli dzięki przyjętej metodzie ekspozycyjnej, zakładającej przeprowadzenie widza przez kolejne przełomowe etapy życia i pracy Wyszyńskiego, opisane tekstami wprowadzającymi i zilustrowane zdjęciami oraz wybranymi cytatami. Posłużyły temu wydruki na planszach rozstawionych w całej przestrzeni wystawienniczej. Przekaz korespondował z licznymi artefaktami umieszczonymi w witrynach. Zgromadzono przede wszystkim archiwalia: dokumenty, listy, zdjęcia. Pokazano też przedmioty związane bezpośrednio z osobą prymasa: brewiarz, pamiątkowy różaniec, naczynia

* Ewa Korpysz – dr historii sztuki, kustosz w Muzeum Archidiecezji Warszawskiej
e-mail: e.m.korpysz@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-8936-5043>

liturgiczne, ornaty, pamiątkowe medale. Wystawa objęła cały parter muzeum. Przestrzeń wystawiennicza została podzielona na sektory odpowiadające różnym przejawom aktywności prymasa, układającym się w spójną opowieść.

U progu ekspozycji witał i zapraszał gości sam kardynał. Ukazany na wielkim zdjęciu, za biurkiem, oderwał się na chwilę od pracy, by obdarzyć zwiedzających charakterystycznym, ciepłym uśmiechem. Zwiedzanie rozpoczynało się od kalendarium umieszczonego w wydzielonej przestrzeni na dwóch planszach. Syntetycznie ujęto najważniejsze wydarzenia z życia Stefana Wyszyńskiego od narodzin 3 sierpnia 1901 do śmierci 28 maja 1981 i beatyfikacji 12 września 2021 r. Skrótowemu życiorysowi towarzyszyły fotografie. Widz mógł poznać rodziców Janinę i Stanisława z czwórką małych dzieci: Stanisławą, Janiną, pięcioletnim wówczas Stefanem i Anastazją (1906). Były też zdjęcia małego Stefana z czasu wyjazdu do gimnazjum w Warszawie w 1912 r. oraz dokumentujące jego drogę kapłańską: jako neoprezbitera po święceniach we Włocławku z 3 sierpnia 1924 r., jako biskupa lubelskiego (1946), z konsekracji kardynalskiej (1957), dalej z Komańczy, ze spotkania z papieżem Pawłem VI w Watykanie i z Janem Pawłem II w archikatedrze warszawskiej 3 czerwca 1979 r. Tekstom i fotografiom towarzyszyły pamiątki, przede wszystkim album fotografii z czasów studiów w seminarium włocławskim, zawierający zdjęcia kleryków – kolegów Wyszyńskiego oraz księży profesorów. Pokazano również pamiątkowy obrazek z konsekracji biskupiej 12 maja 1946 r. na Jasnej Górze, bullę Wyszyńskiego, jego sutannę biskupią oraz bogato zdobioną mitrę.

W dalszym ciągu zwiedzania widz został wprowadzony w najważniejsze obszary aktywności duszpasterskiej i społecznej Stefana Wyszyńskiego. Na kolejnych, następujących po sobie planszach autorzy wystawy rozwinęli przekaz z różnych etapów jego pracy. Opisom działalności towarzyszyły cytaty z homilii kardynała oraz zdjęcia. Praca S. Wyszyńskiego jako biskupa, prymasa i kardynała przypadła na czasy trudnej, powojennej rzeczywistości – zrujnowany kraj rządzony przez komunistów, zniszczone świątynie, walka z Kościołem i powszechna ateizacja społeczeństwa, ogólny spadek morale...

Stefan Wyszyński podjął się wielu zadań równolegle. Jednym z pierwszych jego celów była odbudowa kościołów Warszawy. Kontynuował działalność prymasa Augusta Hlonda, który w 1947 r. powołał Prymasowską Radę Odbudowy Kościołów Warszawy. Kiedy w 1948 r. Wyszyński, zgodnie z sugestią umiarkującego prymasa, został mianowany przez Piusa XII metropolitą warszawskim i gnieźnieńskim, jego uroczysty ingres odbył się w kościele seminaryjnym pw. NMP i św. Józefa Oblubieńca, który pełnił funkcję prokatedry. Katedra była bowiem zburzona i przywrócenie jej do użytkowania (także innych warszawskich kościołów) stało się dla władz kościelnych stolicy priorytetem. W 1960 r. prymas Stefan Wyszyński dokonał konsekracji odbudowanej katedry.

Najpierw jako biskup lubelski, a następnie metropolita warszawski, Wyszyński podjął długą walkę o prawa społeczne katolików. Domagał się uznania ich prawa do swobodnego wyznawania wiary, katolickiego wychowania dzieci, respektowania wartości chrześcijańskich w kulturze i edukacji. Protestował przeciwko dyskryminacji wierzących w sferze publicznej. Jego troską stała się też kondycja

moralna narodu. Zwrócił uwagę, że na skutek II wojny światowej i ateistycznej polityki państwa niebezpiecznie obniżyło się morale i duchowość społeczeństwa. Wyrażał troskę o dobro wspólne, o katolickie wychowanie młodego pokolenia oraz o dbałość przez młodych o dziedzictwo religijne i narodowe. Wskazywał na znaczenie rodzin jako podstawowych komórek społecznych, z których składa się naród. Dziś, z perspektywy półwiecza, możemy powiedzieć, że postulaty Prymasa Tysiąclecia stały się znów w dużej mierze aktualne i ta walka, wtedy wygrana, powinna być wznowiona.

Troska prymasa o młodych, przejawiająca się w obronie ich przed dyskryminacją ze względu na wyznawaną wiarę, została zilustrowana tekstami, cytatai i zdjęciami na kolejnych planszach wystawowych. Informowały one o tym, jak Wyszyński osłaniał młodzież przed represjami władz PRL w marcu 1968 r. i jak roztaczał opiekę nad Katolickim Uniwersytetem Lubelskim. Polska stała się jedynym państwem komunistycznym, w którym władze nie zlikwidowały takiej uczelni. Stefan Wyszyński strzegł jej niezależności i bronił przed naciskami ideologicznymi państwa.

Prymas nie mógł zmienić natury systemu komunistycznego, ale walczył o to, co było Kościołowi należne. Uważał, że z komunistami trzeba osiągnąć porozumienie („Szczególną miłością otaczajcie jawnych czy ukrytych nieprzyjaciół waszych. (...) wielu nienawidzi dziś z rozkazu. Oni «muszą» być źli, bo jest zachowana walka klas, choć tak wroga duchowi społecznemu”, *List pasterski z 19.04.1949*). Wychodząc z tego założenia, podjął decyzję o zawarciu w 1950 r. porozumienia z rządem, gwarantującego Kościołowi w Polsce możliwość prowadzenia działalności duszpasterskiej i łączności ze Stolicą Apostolską. Władze nie wywiązywały się jednak ze zobowiązań. W 1953 r. komuniści zadekretowali sobie prawo obsady stanowisk i kontroli wszelkich nominacji kościelnych. Odpowiedzią na takie działania były znamienne słowa prymasa, wyrażające zdecydowany sprzeciw na brak podstawowej swobody działania Kościoła: „Non possumus”. Reakcją ze strony władz stało się aresztowanie Wyszyńskiego w nocy z 25 na 26 września 1953 r. i ponadtrzyletnie uwięzienie go kolejno w Rywałdzie, Stoczku Warmińskim, Prudniku Śląskim i Komańczy.

Trzy lata odosobnienia były w działalności prymasa niezwykle owocne („Nigdy nie wyrzekłbym się tych trzech lat (...)”, *Zapiski więzienne*). Wówczas to zostały przygotowane Jasnogórskie Śluby Narodu Polskiego i Wielka Nowenna przed Milenium Chrztu Polski. Śluby Jasnogórskie, inicjujące Nowennę, zostały uroczystie złożone 26 sierpnia 1956 r., w 300-lecie ślubów lwowskich króla Jana Kazimierza. Uroczystość zgromadziła około miliona osób, pomimo utrudnień ze strony władz. Prymas nie mógł w niej uczestniczyć – przebywał wciąż w niewoli i do pełnienia funkcji kościelnych powrócił dopiero 28 października 1956 r., po trzech latach uwięzienia. Nowenna była szczególną formą rekolekcji, mających doprowadzić do odrodzenia moralnego Polaków. Kulminacją Wielkiej Nowenny stały się obchody jubileuszu 1000-lecia Chrztu Polski, trwające w latach 1966-1967. Władze państwowe dążyły do zminimalizowania wymiaru uroczystości kościelnych, urządzając w tym czasie świeckie obchody Tysiąclecia Państwa Polskiego. Utrudniały organizację i dojazd na uroczystości jasnogórskie i unie-

możliwiły udział w niej zaproszonego przez prymasa papieża Pawła VI. Mimo tych przeszkód były to największe uroczystości kościelne w powojennej Polsce. Centralne obchody, które odbyły się 3 maja 1966 r. na Jasnej Górze, zgromadziły miliony wiernych. Najważniejszym punktem obchodów był akt oddania się w macierzystą niewolę Maryi na kolejne tysiąc lat w intencji wolności Kościoła w Polsce i na świecie. Organizatorzy wystawy warszawskiej zadbali o zgromadzenie pamiątek materialnych z tego czasu. Zdjęciom i cytatom towarzyszyły wybite z tej okazji okazałe medale – Tysiąclecie Państwa Polskiego (z przedstawieniem katedry gnieźnieńskiej, Drzwi Gnieźnieńskich i sarkofagu – relikwiarza św. Wojciecha) oraz Tysiąclecie Chrztu Świętego Narodu Polskiego (z wizerunkiem papieża Pawła VI na rewersie). Szczególnymi ciekawostkami z tego czasu są okazjonalne ornaty, tzw. milenijne. Jeden z nich to ornat zielony w typie rzymskim, z kolumną tylną ozdobioną haftem przedstawiającym symbolicznie akt chrztu Polski: z muszli objętej datami 966-1966 spływa woda na piastowskiego orła, a powyżej przedstawienia widnieje Oko Opatrzności. Drugi ornat jest złoty, na tylnej kolumnie ma wizerunek Maryi Niepokalanej, a daty rocznicowe zostały wyhaftowane na stule, stanowiącej z nim komplet.

Wystawa poruszyła też niezwykle istotne dla Kościoła katolickiego sprawy Vaticanum II. W trakcie przygotowań do wielkiego jubileuszu chrztu Polski, w latach bezpośrednio poprzedzających obchody milenijne (1962-1965), prymas Wyszyński uczestniczył w pracach i obradach Soboru Watykańskiego II. Należał do komisji przygotowawczej Soboru, był członkiem Sekretariatu do Spraw Nadzwyczajnych i jako jedyny biskup z krajów komunistycznych wchodził w skład prezydium Soboru. Kierował na Soborze pracami polskich biskupów. W Polsce w tym czasie zainicjował czuwania modlitwne w intencji Soboru. W 1965 r. wraz z biskupami polskimi wystosował do ojca świętego i wszystkich biskupów świata tzw. listy milenijne, zapraszające ich na obchody Milenium Chrztu Polski. Najbardziej znany był list z 18 listopada 1965 r. – *Orędzie biskupów polskich do ich niemieckich braci w Chrystusowym urzędzie pasterskim*. Miało ono podstawowe znaczenie dla przyszłego pojednania Polaków i Niemców. Organizatorzy wystawy udostępnili widzom archiwalia – kopię sygnowaną listu biskupów polskich i odpowiedź – *Pozdrowienie biskupów niemieckich dla polskich braci w biskupim posłannictwie* z dnia 5 grudnia 1965 r. Oba dokumenty pochodzą ze zbiorów Archiwum Archidiecezjalnego Warszawskiego.

Prymas Wyszyński z roztropnością wprowadzał w Polsce reformy soborowe. Miał na uwadze zarówno względy finansowe, wiążące się ze zmianami, jak i sytuację wiernych, ich przyzwyczajenia, tradycje. Żywił wielki szacunek dla pobożności ludowej, uważając ją za niezwykle ważny element życia Kościoła w Polsce. Pielęgnował nabożeństwa do Najświętszego Serca Jezusowego i nabożeństwa maryjne. Sam, jeszcze w trakcie uwięzienia w Stoczku, oddał się w macierzystą niewolę Matce Bożej i Jej wizerunek otaczał wielką czcią. „Wszystko postawiłem na Maryję (...)”. Ten głęboki kult do Matki Bożej wyniósł jeszcze z domu rodzinnego, gdzie czczono Maryję w obrazach ostrobramskim i jasnogórskim. Wizerunek Jasnogórskiej Królowej Polski znajdował się w centrum wielkich programów duszpasterskich prymasa: Odnowienie Ślubów Jasnogórskich, Wielka Nowenna

i Milenium Chrztu Polski. W 1957 r. Wyszyński zainicjował nawiedzenie wszystkich polskich parafii przez kopię obrazu Matki Bożej Częstochowskiej. Kulminacją nabożnej czci do Matki Bożej był milenijny akt oddania narodu polskiego w macierzyńską niewolę Maryi w dniu 3 maja 1966 r. Inicjatywie kardynała Wyszyńskiego Kościół zawdzięcza nadanie Matce Bożej przez papieża Pawła VI w trakcie Vaticanum II tytułu Mater Ecclesiae.

W dalszej części wystawy zwiedzający poznali prymasa jako pasterza zatroskanego o swoje owce pozostające w oddaleniu. Wyszyński dążył do zbudowania trwałej administracji kościelnej na Ziemiach Zachodnich i Północnych, gdzie istniał tymczasowy porządek spowodowany niejasną sytuacją tych terenów. Nowe diecezje zostały tam erygowane przez Pawła VI dopiero w 1972 r. Specjalną opieką i wsparciem otaczał wiernych zamieszkałych za wschodnią granicą Polski: inicjował dostarczanie tam literatury religijnej, dokonywał tajnych święceń kapłańskich księży działających na dawnych ziemiach II Rzeczypospolitej. Troszczył się też o katolików żyjących w innych krajach komunistycznych i dyskryminowanych przez tamtejsze władze. Szczególną troską otaczał Polonię rozproszoną w różnych zakątkach świata. Był protektorem polskiej emigracji, zapraszał do Polski młodzież, interesował się też działalnością Polskich Misji Katolickich. W 1966 r. zainicjował obchody milenijne wśród Polonii w różnych częściach świata i planował swój udział w uroczystościach w USA, nie dostał jednak pozwolenia na wyjazd. Pamiątką tych wydarzeń jest przesłany Wyszyńskiemu dar Polonii z Chicago – złoty ornat z haftowanym wizerunkiem Matki Bożej Częstochowskiej, ciekawy również ze względu na nowatorski u nas krój, już posoborowy.

Z kolejnych plansz wystawowych zwiedzający dowiedzieli się o prerogatywach prymasa Wyszyńskiego. Miał ich wiele: nadzorował diecezje i zakony, był ordynariuszem dla grekokatolików pozbawionych swojego biskupa. Przede wszystkim jednak, jako nadzwyczajny legat papieski cieszący się szczególnym zaufaniem kolejnych papieży, reprezentował Stolicę Apostolską wobec władz państwowych. Dążąc do uregulowania stosunków państwo – Kościół, zabiegał u władz polskich o ustępstwa w kluczowych dla wiernych Kościoła katolickiego kwestiach. Otwarcie domagał się poszanowania praw katolików i poszerzenia swobód obywatelskich. Skutecznie interweniował w sprawie zwolnienia z więzień osób internowanych po protestach w 1970 r. Był opiekunem i doradcą „Solidarności” oraz promotorem NSZZ „Solidarność” Rolników Indywidualnych. Starał się nadać ruchowi „Solidarność” oblicze chrześcijańskie, tonował radykalizm, wzywał do rozwagi i ostrożności, do skupienia się na prawach społecznych. Autorytet prymasa Wyszyńskiego był uznawany nie tylko w samym Kościele i wśród społeczeństwa, nawet ówczesne władze miały respekt wobec jego osoby.

Miarą sukcesu polskiego Kościoła kierowanego przez prymasa Stefana Wyszyńskiego był wybór kardynała Karola Wojtyły na Stolicę Piotrową w dniu 16 października 1978 r. i pielgrzymka Jana Pawła II do Polski w czerwcu 1979 r. Znamienne zdjęcie przedstawiające prymasa i papieża w braterskim uścisku w trakcie powitania ojca świętego w Warszawie obiegło cały świat. Na omawianej wystawie stanowi ono punkt kulminacyjny.

Rozmieszczone w całej przestrzeni wystawienniczej plansze z informacjami historycznymi, wzbogaconymi cytatami i zdjęciami stanowiły najważniejszą część wystawy. Ciekawym dopełnieniem tego pokazu stały się prezentowane publicznie po raz pierwszy archiwalia pochodzące z Archiwum Archidiecezjalnego Warszawskiego. Poza wspomnianą już wcześniej korespondencją biskupów polskich i niemieckich z okazji Milenium Chrztu Polski, zwiedzający mieli możliwość zobaczyć list do prymasa od kleryków odbywających służbę wojskową w jednostce w Bartoszycach z podpisem bł. ks. Jerzego Popiełuszki, korespondencję prowadzoną między kardynałem Wyszyńskim a papieżem Janem Pawłem II z 1978 r. oraz kopię listu prymasa do generała Wojciecha Jaruzelskiego. Zaprezentowano także prywatne zdjęcia, wykonane w różnych okolicznościach. Niektóre z nich były opatrzone autografem prymasa, jak choćby niewielka fotografia Krucyfiksu Baryczkowskiego z odręcznym błogosławieństwem na odwrocie, udzielonym jesienią 1956 r., tuż po oswoobodzeniu i powrocie z Komańczy: „Błogosławię w Warszawie, + Stefan Kardynał”. I u dołu: „Już w Warszawie, 1956” (ta data została, niestety, w widoczny sposób niefortunnie i błędnie poprawiona w niewiadomym czasie). Ciekawostką wśród dokumentów był kardynalski paszport, wydany Wyszyńskiemu przez Stolicę Apostolską 8 października 1962 r. specjalnie na Sobór Watykański II. Zaprezentowano również *Ordo Sacrorum Rituum Conclavas* z pamiętnego roku 1978 oraz odręczne zapiski prymasa dotyczące porządku uroczystości powitania Jana Pawła II na lotnisku w Warszawie. Udostępniono widzom też album ze zdjęciami z różnych uroczystości i wydarzeń z życia Stefana Wyszyńskiego, подарowany mu z okazji Milenium Chrztu Polski. Zawartość została przedstawiona zarówno w oryginale, jak i w formie prezentacji multimedialnej.

Duże wrażenie na zwiedzających zrobiły pamiątki osobiste: brewiarz, zegarek, a zwłaszcza złoty różaniec – dar papieża Pawła VI (1974). Nie mogło zabraknąć na wystawie naczyń liturgicznych używanych przez prymasa – pokazano kielichy, pateny i ampułki, w tym zestaw подарowany Wyszyńskiemu przez Jana XXIII. Zarówno naczynia liturgiczne, jak i pozostałe pamiątki pochodziły ze zbiorów Instytutu Prymasa Wyszyńskiego. Dzięki uprzejmości Instytutu można było także pokazać elementy codziennego ubioru kardynała: buty, płaszcz, kapelusz, oraz części stroju kardynalskiego: piuskę i pas. Bogato zdobiona infuła z wizerunkami Matki Bożej Częstochowskiej, wezwaniami „Soli Deo” i monogramami „SW” na wstążkach pochodzi zaś ze zbiorów własnych Muzeum Archidiecezji Warszawskiej. Zwiedzających zachwyciły też bogato zdobione szaty liturgiczne: kapy, ornaty i stuły, wśród których wyróżniały się zwłaszcza zdobiona grubym złotym haftem, imponująca biała kapa i ornat, stanowiące część wielkiego, liczącego kilkanaście elementów garnituru (własność Archikatedry Warszawskiej).

Jeszcze jeden rodzaj przedmiotów przykuwał uwagę gości. Był nim duży zbiór pamiątkowych medali – dar prymasa dla Muzeum Archidiecezji Warszawskiej, przypominający o okolicznościach powojennej reaktywacji tej placówki, założonej w 1938 i zniszczonej w 1944 r. Władze komunistyczne nie chciały się zgodzić na muzeum kościelne w stolicy, a jednak dzięki determinacji Wyszyńskiego udało się je zorganizować i otworzyć w kwietniu 1980 r. Prymas przekaza-

zał wówczas do zbiorów, liczący ponad 100 obiektów, zespół cennych medali i plakiet upamiętniających wydarzenia historyczne, postacie świętych Kościoła katolickiego i ważne pontyfikaty. Najstarszy z prezentowanych medali, dzieło Gian Federica Bonzagniego, pochodzi z 1571 r. i został emitowany w szóstym roku pontyfikatu Piusa V dla upamiętnienia bitwy pod Lepanto. Inne medale z daru prymasowskiego pochodzą z XIX i XX wieku. Wystawa poświęcona różnym aspektom działalności prymasa Wyszyńskiego była doskonałą okazją do przypomnienia i pokazania tego wyjątkowego daru.

Ekspozycję zamykały trzy obrazy odnoszące się do śmierci wielkiego prymasa: *Procesja Jerzego Szota*, *Krzyż Marka Sapetto* i *Krzyż kwietny* Wiesława Szamborskiego. Są to dzieła wybitnych artystów polskich działających w stanie wojennym, przedstawiciele polskiej sztuki niezależnej. Dzieła powstały po 1981 r.

Dopełnieniem tej szczególnej ekspozycji były materiały filmowe udostępnione przez Instytut Pamięci Narodowej. Zwiedzający mogli się zapoznać z filmami nagrywanymi przez Urząd Bezpieczeństwa w latach 60. XX wieku, w trakcie uroczystości milenijnych oraz w czasie obserwacji warszawskich pielgrzymek na Jasną Górę. Prezentowane materiały stanowią dokument niezwykle poruszający.

Wystawa *Zwycięzca. Prymas dla Kościoła i Ojczyzny* zaprezentowała w pełny i uporządkowany sposób sylwetkę Prymasa Tysiąclecia – jednej z ważniejszych postaci okresu Polski powojennej. W sposób skondensowany autorzy podali widzom informacje na temat życia i działalności Wyszyńskiego, ukazali jego rolę w życiu Kościoła katolickiego, zwłaszcza w procesie przemian związanych z Soborem Watykańskim II, i podkreślili znaczenie prymasa dla przemian społeczno-politycznych w ówczesnej Polsce. Pokaz spotkał się z zainteresowaniem i dobrym przyjęciem ze strony zwiedzających.

Słowa kluczowe: Prymas Tysiąclecia, Stefan Wyszyński, wystawa muzealna, Muzeum Archidiecezji Warszawskiej, beatyfikacja

II. 1. Wystawa Zwycięzca. Prymas dla Kościoła i Ojczyzny.
Fot. Daniel Górnicki (MAW)

II. 2. Widok ekspozycji.
Fot. Daniel Górnicki (MAW)

Il. 3. Infuła prymasa S. Wyszyńskiego z 1958 r. ze zbiorów MAW.
Fot. Daniel Górnicki (MAW)

Il. 4. Ornat milenijny ze zbiorów MAW.
Fot. Daniel Górnicki (MAW)

Il. 5. Pamiątki związane z prymasem: piuska i pas, naczynia liturgiczne oraz specjalny paszport na Sobór Watykański II, wydany kard. S. Wyszyńskiemu przez Stolicę Apostolską 8 października 1962 r. Fot. Daniel Górnicki (MAW)

Il. 6. Fragment kolekcji medali prymasa S. Wyszyńskiego przekazanych przez niego do Muzeum Archidiecezji Warszawskiej w latach 1980-1981. Fot. Daniel Górnicki (MAW)